

χρεοκοπίες, συρρίκνωση των ρυθμών μεγέθυνσης του ΑΕΠ και ανεργία για τους εργαζόμενους που θα φορτωθούν τα βάρη της κρίσης.

Η κρίση του 2008 που κανείς δεν ξέρει πόσο ακόμη θα συνεχιστεί, τι βάθος θα έχει και ποια επιμέρους τμήματα του κεφαλαίου θα πλήξει (πολλοί, για παράδειγμα, ήδη φοβούνται την αγορά των πιστωτικών καρτών) έχει τις ρίζες της στην δομική κρίση του καπιταλισμού που ξεκίνησε τη δεκαετία του '70 με την απότομη πτώση του ποσοστού κέρδους και εξακολουθεί να

σέρνεται μέχρι τις μέρες μας, γνωρίζοντας υφέσεις (δεκαετία του '90, για παράδειγμα, στην Αμερική) και εξάρσεις («χρηματιστηριακό κραχ» 1987, σκάσιμο φούσκας νέων τεχνολογιών 2000, κοκ). Παρότι δε κάθε τέτοια υποτροπή γίνεται αντιληπτή με τον πιο έκδηλο τρόπο στη σφαίρα του πλασματικού κεφαλαίου, καθώς πάντα συμπιέπει με μια ραγδαία αλλαγή των πιστωτικών συνθηκών, εντούτοις προέρχεται από τη σφαίρα της παραγωγής, εκεί που αποσπάται η υπεραξία.

Μάνος Σπυριδάκης

Τι γίνεται τελικά στο Πέραμα;

Η εν λόγω περιοχή περιλαμβάνει παραγωγικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σε μια ζώνη, όπως αυτή ορίζεται από τις περιοχές του Πειραιά, του Περάματος, του Σκαραμαγκά, της Ελευσίνας και της Σαλαμίνας και συγκεντρώνει το 87% της ναυπηγικής δραστηριότητας επί εθνικού εδάφους που χρησιμοποιείται για τέτοιους σκοπούς. Η ΝΕΒ είναι το δημιούργημα των μεγάλων αναγκών που γεννούσε το λιμάνι του Πειραιά και η ανάπτυξη της βιομηχανίας, πριν από την περίοδο της επταετίας, ιδιαίτερα από το 1958 και μετά. Κατ' ουσία αναφερόμαστε σε περίπου 850 μικρομεσαίες επι-

χειρήσεις και σε 8.000-9.000 απασχολούμενους κατά προσέγγιση. Γενικά, θα έλεγε κανείς ότι η ανάγκη του εφοπλιστικού κεφαλαίου για την τεχνική στήριξη του στόλου του δημιούργησε μια διευρυμένη τοπική αγορά εργασίας, χωρικά συγκεντρωμένη, από την οποία αναπήδησε ένα ιδιαίτερα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, το οποίο με τη σειρά του, προσδιόριζε και προσδιορίζει τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής.

Η ναυπηγοεπισκευαστική βάση στο Πέραμα, ωστόσο, δε συνιστά μονάχα χώρο εργασίας, αλλά και τόπο έκφρασης αντιθέσεων, πηγή πληροφοριών και

διαμαχών, τόπο ανάπαυσης και δημιουργίας συγγενικών σχέσεων, είναι κοινωνικός χώρος. Από την άλλη, είναι αδύνατο να μιλήσει κανείς για την περιοχή χωρίς να έχει στο μυαλό του τον τρόπο χωρικής λειτουργίας των τοπικών «μαγαζιών», κατά την έκφραση των εργαζομένων, των επιχειρήσεων δηλαδή που αναλαμβάνουν υπεργολαβικά την όποια περάτωση του έργου για το εκάστοτε πλοίο. Στην περιοχή του Περάματος υπάρχει μεγάλη προσφορά ευκαιριακού εργατικού δυναμικού. Η συντριπτική του πλειοψηφία προσλαμβάνεται σε συνεργεία εκτέλεσης έργου με παζάρια γύρω από το ζήτημα του εργασιακού status, το λεγόμενο «σπασμένο μεροκάματο». Οι όροι υγιεινής και ασφάλειας δεν τηρούνται, ζημιογόνοι καθώς είναι και τα εργασιακά δικαιώματα καταπατούνται μέσα σε μια συνομωσία σιωπής. Ένσημα δεν πληρώνονται και η εγγενής αδυναμία των συνδικάτων διευκολύνει την εκμετάλλευση από τους εργολάβους, οι οποίοι, σημειωτέον, μπορεί να εργάζονται και ως αρχιμαστόροι σε άλλους εργολάβους. Το διαπροσωπικό δίκτυο σχέσεων αποτελεί την πηγή εξεύρεσης απασχόλησης, όταν υπάρχουν διαθέσιμα μεροκάματα και ιδιαίτερα σε περιόδους που ο κλάδος υφίσταται σοβαρή κρίση λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού. Το κάθε «μαγαζί» προσλαμβάνει κάθε φορά σταθερούς πυρηνικούς εργάτες, τους λεγόμενους «λαγούς» και δορυφορικούς ως προς αυτούς. Ταυτόχρονα, στρατολογούνται εργάτες για τις λεγόμενες «αποστολές», την εν πλω δηλαδή επι-

σκευή πλοίων, μια διαδικασία που δε φαίνεται και δεν δηλώνεται πουθενά και για αυτό είναι επικερδής για όσους εμπλέκονται. Αυτό, ωστόσο, δε σημαίνει ότι δεν είναι επικίνδυνη και αρκετές φορές θανατηφόρα. Προφανώς, όλο αυτό το πλέγμα σχέσεων λειτουργεί υπό το καθεστώς της ευελιξίας και της διάχυσης στο χώρο τόσο των εργολαβικών γραφείων όσο και των εφοπλιστικών που εδρεύουν στο μεγάλο λιμάνι. Από την άποψη αυτή το Πέραμα είναι μια τοπική αγορά εργασίας, «πρωτοπόρα» και ως προς τη διάσπαση του κοινωνικού πεδίου και ως προς τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής, υπό την καλύπτρα των άτυπων εργασιακών σχέσεων καθώς αυτές παράγουν υπηρεσίες για την αγορά, δεν καταγράφονται επίσημα, απορροφούν χαμηλά αμειβόμενο εργατικό δυναμικό, αποφεύγουν τον κρατικό έλεγχο, παρουσιάζουν γεωγραφική συγκέντρωση, όπως το έχουν θέσει στη δουλειά τους οι Ν. Βαΐτου και Κ. Χατζημιχάλης. Έτσι το τοπικό εργατικό δυναμικό ενσωματώνεται στην αγορά εργασίας μέσα από ένα σύνολο ιδιοτήτων. Η χωροθετική επιλογή των υφιστάμενων επιχειρήσεων θεμελιώθηκε πρώτιστα στην ύπαρξη άφθονου εργατικού δυναμικού που υπήρχε στην περιοχή και στον κατακερματισμό του, δηλαδή στην γεωγραφική κατανομή άντλησής του, καθώς βέβαια και στην ύπαρξη των μεγάλων ναυπηγείων του Σκαραμαγκά και της Ελευσίνας.

Τα όσα συνοπτικά αναφέραμε συγκροτούν το μηχανισμό αυτού που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι τοπικά αποκαλούν

ως «άγρια μορφή καπιταλισμού» και που συνδυαστικά οδήγησαν στην εγκληματική έκρηξη του περασμένου Αυγούστου, με αποτέλεσμα το θάνατο επτά εργατών. Η κατάσταση αυτή φυσικά δεν είναι καινούργια. Ατυχήματα τέτοια συμβαίνουν κάθε χρόνο σχεδόν, όχι βέβαια σε αυτό το μέγεθος, μολονότι οι συνθήκες εργασίας είναι τόσο επικίνδυνες που προοπτικά οι εργαζόμενοι, ακόμα και αν βγουν στη σύνταξη, δύσκολα την απολαμβάνουν, διότι απλά η δουλειά τους αφήνει ανίατα («κουσούρια»).

Ωστόσο, δεν είναι μονάχα αυτό. Είναι και ότι στο όνομα του κέρδους και της ανεύρεσης μεροκάματου σε περίοδο δύσκολη για μεγάλο μέρος του κόσμου της εργασίας, οι συνθήκες της επισφαλούς απασχόλησης αποτελούν τον κανόνα. Ποιος ελεγκτικός μηχανισμός προλαμβάνει τα ατυχήματα, όταν οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να συναινέσουν σε χαμηλούς μισθούς, διότι διαφορετικά κάποιος άλλος θα τους πάρει το «ψωμί από το στόμα», όταν το ίδιο το έργο εκτελείται σε χώρους αθέατους, άρα μη επιβλέψιμους και επικίνδυνους, όταν τα συνδικάτα αδυνατούν να προωθήσουν «το δίκιο του εργάτη» κάνοντας αμυντικό πόλεμο χαρακωμάτων απέναντι σε ένα κεφάλαιο, το οποίο έχει τη δυνατότητα να ικανοποιήσει αλλού τις παραγωγικές του ανάγκες καθώς «έχει προπέλα» και μπορεί να «αποπλεύσει» ανά πάσα στιγμή; Σε αυτό το πλαίσιο η «δημιουργική καταστροφή» ωφελεί δημιουργικά το κεφάλαιο και καταστρέφει, ψυχολογικά, κοινωνικά, σωματικά και οικονομικά τους εν ανάγκη συναι-

νούντες στην τοπική αυθαιρεσία εργαζομένους. Έτσι, η περιοχή αποτελεί ήδη από πολύ παλιά το κυριολεκτικό παράδειγμα των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων και της επισφαλούς κοινωνικής αναπαραγωγής που αυτές συνεπιφέρουν. Το κράτος στέκει αδύναμο στην κατάσταση αυτή συναινώντας με τη σειρά του στην αυθαιρεσία καθώς δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει το καθεστώς λειτουργίας των επιχειρήσεων, δεν επεμβαίνει δραστηρικά στην περιοχή, ώστε να προλάβει τα ατυχήματα και να προστατεύει τον εργαζόμενο και ο χρόνος απονομής δικαιοσύνης για τέτοιου είδους εγκληματικές συνθήκες αποθαρρύνει τη διεκδίκηση θεμελιωδών εργασιακών δικαιωμάτων. Την εικόνα αυτή συμπληρώνει η παράνομη εργασία ενός αδήλωτου και ακαθόριστου αριθμού μεταναστευτικού εργατικού δυναμικού, το οποίο βιώνει σε μεγαλύτερο βαθμό το αποτέλεσμα του μηχανισμού της τοπικής αυθαιρεσίας. Πέρα από τα δεδηλωμένα στις τηλεοράσεις και πέρα από τη ρητορεία, το θανατηφόρο ατύχημα του Αυγούστου καταδεικνύει τον εργασιακό μεσαίωνα που επικρατεί στον Ελλαδικό χώρο. Δεν είναι ανάγκη να τον δει κανείς στην επαρχία με τις σκληρές συνθήκες δουλειάς των μεταναστών ή στους αριθμούς που αποτυπώνουν την εικόνα της ανεργίας. Είναι δίπλα μας, στον Πειραιά, στο μεγάλο λιμάνι της χώρας, όπου η έντονη αποβιομηχάνιση και η ανεργία δημιουργούν τις συνθήκες για ένα ζοφερό μέλλον. Όντως, ο κόσμος της εργασίας στον ελλαδικό χώρο αλλάζει ποιοτικά χαρακτηριστικά, αλλά με το βλέμ-

μα προς τα πίσω. Πόσα τέτοια περιστατικά θα χρειαστεί επιτέλους να δούμε ακόμα, ώστε τόσο η πολιτεία όσο

και οι άμεσα εμπλεκόμενοι να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να εφαρμόσουν το μίνιμουμ της νομοθεσίας;

Χρυσούλα Μητσοπούλου

Μια ιστορία για το πολιτικό άσυλο...

Θα αφηγηθώ μια ιστορία:

Τούρκος αγωνιστής, απεργός πείνας στα «λευκά κελιά», μπήκε στην Ελλάδα πριν από επτά περίπου χρόνια. Τυχερός, ή προνοητικός, ή και τα δύο, κατάφερε και δεν τον «επαναπροώθησαν» κρυφίως και έτσι κατέθεσε αίτηση για πολιτικό άσυλο, που συνόδευε με διάφορα έγγραφα, τα οποία πιστοποιούσαν διώξεις, φυλακίσεις, βασανιστήρια, παρελθόντα και επικρεμάμενα, εφόσον επέστρεφε στη χώρα του.

Μετά από ένα χρόνο, έλαβε θετική απόφαση η γνωμοδοτική επιτροπή κατά πλειοψηφία (σημείωση: η μόνη αρνητική ψήφος ήταν του εκπροσώπου της ελληνικής αστυνομίας και με το σκεπτικό ότι δεν είχε προσκομίσει τα «πρωτότυπα» έγγραφα που πιστοποιούσαν τις διώξεις του!!! Και ακόμα, στα πρακτικά της κατάθεσής του, τα οποία του δόθηκαν πολύ αργά, είδε τα λόγια του αλλοιωμένα και χρειάστηκε να προσφύγει στον Συνήγορο του Πολίτη προκειμένου να διορθωθούν).

Πέρασαν άλλα τρία χρόνια για να απορρίψει ο τότε υπουργός Δημόσιας

Τάξης, Βύρων Πολύδωρας, την αίτησή του για χορήγηση πολιτικού ασύλου, με το σκεπτικό ότι η Τουρκία κάνει τις απαραίτητες «προσπάθειες για προσαρμογή της στα ευρωπαϊκά δεδομένα», που σημαίνει ότι δεν κινδυνεύουν άνθρωποι του ποιού του εκεί, και εξάλλου ο εν λόγω διώκεται λίγο-πολύ για ποινικά, και ουχί πολιτικά, εγκλήματα. Ωστόσο, μεγαλόθυμη η Ελλάς, του χορηγεί το λεγόμενο «ανθρωπιστικό καθεστώς» - ένας όρος (αλήθεια, ποτέ δεν κατάλαβα τη γενικευμένη χρήση του επιθέτου «ανθρωπιστικός», ιδίως όταν χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει λέξεις όπως «καταστροφή») με τον οποίον εννοείται η προσωρινή παροχή «προστασίας» σε άτομα στα οποία δεν αναγνωρίζεται η ιδιότητα του πρόσφυγα. Μάλιστα, ο υπουργός σπεύδει να προσθέσει παρενθετικά: «για λόγους υγείας».

Έτσι, ο άνθρωπος που πριν είχε την περίφημη για τους γνώστες «ροζ κάρτα», δηλαδή εν πολλοίς την κάρτα αναμονής, ωστόσο αποφασίζει ο υπουργός, «αναβιβάστηκε» σε κάτοχο κάρτας του ιδίου χρώματος, πλην είναι δεκτός πλέον